Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$08

	HANOI						
	Quan lại, chức sắc và binh lính	Hạng nhì	Hạng ba	Học trò	Nhà in, nhà báo, nhà thuốc và nhà hàng	Ngoại quốc
Một năm.	6$00	6$80	6$30	6$30	6$60	9$00
Các làng và Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng.	3.00	3.60	3.20	3.20	3.30	4.50
Ba tháng.	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng.	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61 65, Rue du Coton, Hanoi

Rédacteur en chef: PHAM-HUY-LUC
Administrateur gérant: NGUYEN-VAN-LUAN

Adresse télégraphique:
TRUNG-BAC TAN-VAN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

REPOT LEGAL INDOCHINE N° 136

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m065 de large.

Une seule insertion . . . . . 0$30 le cent.
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion . . . . . 0$15 le cent.
Réclame dans la 2e page . . . . . 2$ le cent.
Annonces judiciaires et légales . . 1$50 le cent.
On traite à forfait pour les contrats importants.

Còn bàn thêm về việc lập trường học

Nhân cái bài chúng tôi đăng trong *Trung-Bắc* số 1544 và 1545 nói về sự lập trường học, có nhiều người muốn hỏi: dân các tổng các xã lập được trường học như thế, thì riêng mặt tiền nong có được lợi gì không?

Xin đáp rằng: Chính phủ bây giờ đang lúc có ý muốn trồng-lẻ sự học theo cách tối tân, nên hễ đâu dân sự lập được trường học *cho ra trường học*, thì từ đó về sau, dân chỉ còn phần chịu những tiền gọi là duy-trì, tu bổ nhà trường mà thôi. Chớ bao nhiêu tiền lương các thầy giáo cùng tiền phí tổn mua bàn ghế và đồ dùng trong lớp học, chính phủ đều cung cấp cho cả, nghĩa là sở chi thu Bắc-kỳ phải chịu đựng. Những trường đã làm, xin nhắc lại như trường Chính kinh, Đông-ngạc ở Hà-đông, Ngô-khê, Nga khê ở Phủ-lý, Sơn-lộ, Cù sơn-trung ở Sơn-tây, vân vân... bao nhiêu bàn, ghế tủ làm bằng gỗ lim bóng lộn, bao nhiêu tranh vẽ, địa đồ trang sức lớp học rất huy-hoàng, bao nhiêu thầy giáo chẳng những một chân có bằng sơ-học, mà có cả bằng thành-chung học, đều là tiền trích ở trong sổ chi-thu Bắc-kỳ ra mà sắm, mà trả cả. Những trường ấy tuy nay còn thuộc về hạng gọi là *Sơ-đẳng yếu-lược*, nếu học trò mỗi ngày một đông, một khá lên, thì chẳng bao lâu có cơ hóa ra trường *Sơ đẳng kiêm-bị*, nghĩa là có đủ một khóa năm lớp, tự lớp Đông-ấu, Dự-bị, qua lớp Sơ đẳng Trung đẳng, lên cho đến Cao đẳng theo đủ chương-trình mà chuẩn bị cho học trò đi thi bằng Sơ-học được. Lúc bấy giờ cha mẹ ở dưới thôn-quê không cần phải cử đem con lên đến tận tỉnh lỵ nơi rẻo có nơi luyện-tập cho con thi thố cũng người cho mỏi mày mỏi mặt. Xét như ta vừa nói, thì dân sự xuất tiền ra làm trường học chẳng là được lợi biết chừng nào! Cái tiền làm trường học khác nào như thể một cái vốn đem ra đặt lấy lời, một cách rất chắc chắn và liên miên mãi không thôi. Vậy đã có lời như thế, thì dân các làng các tổng chẳng nên nhân cái dịp tôi mà kịp làm cho chóng có trường học trong làng, trong tổng của mình ru?

Nhưng cái trường học ấy làm phải thế nào? — không phải nhà tranh vách đất mà được, không phải trường gạch nhưng mái tre lợp rạ mà được, không phải chỉ tốn kém độ một vài trăm bạc hay tây tâm, tùy thích muốn về kiểu gì ra cũng được. Không, cái trường học làm tất phải mái ngói, tường gạch, trần trần vôi, dưới gạch lát, buồng lớp ngăn nắp, kính chóp phản minh, sân vườn rộng rãi, nơi tiểu-tiện đại-tiện không quên. Tiền kinh phí không chắc bao nhiêu: vật-liệu và nhân-công đất ở mỗi nơi một khác, nhưng thế nào tính ra cũng không dưới hai nghìn bạc, hoặc có khi tốn đến năm sáu nghìn không kém. Nói đến tiền, hoặc có người nghĩ bụng rằng: tiền càng nhiều trường học làm tất càng sang. Điều ấy có phần thực, nhưng ta chớ nhầm cho cái sang-trọng ở những công việc ít mỉ bề ngoài, đắp rồng trở phượng như đề lòe mắt người ta. Ta nói thế là vì hiện nay có một vài trường đã làm, tức trọng qua trường đường như lịch sự đẹp đẽ ưa con mắt, nhưng lúc xét kỹ ra thực không được thuận tiện mấy cho sự học của con trẻ.

Nên khi định lập một trường học, có vài điều cốt yếu ta nên nhớ:

Nơi cất nhà phải cho cao ráo, thoáng hơi, xa các tha ma mộ-địa hay đồng lầy, chợ búa;

Vật liệu làm nhà phải cho chắc chắn bền chặt đừng có chưa đầy một tháng trên thì lỗ, dưới thì lún, xung quanh lại nổ hách năm bảy chỗ.

Cửa ngõ phải cho nhiều, cho to, ánh sáng mặt trời không nên hà tiện.

Sân chơi, vườn rược phải cho rộng, trẻ đang tuổi vùng vẫy, giờ học xong, cần phải chạy nhảy chơi đùa.

Chỗ rửa mặt, tau mình hoặc tắm giặt, nên làm được cũng là hay, đào một cái giếng, xây một cái bể tôn kém chẳng bao nhiêu, mà học trò có nước dùng rút là lợi cho sự sạch sẽ.

Nơi tiểu tiện, đại-tiện nên làm cho đủ dụng và xa trường học...

Ấy đại-để mấy điều cốt yếu can thiệp đến sự làm trường học, mà quan Học-bộ Thượng thư bên Mẫu-quốc đã làm tờ thông tư cho các nơi ngày 1er Février năm 1922.

Riêng ở Bắc kỳ, quan Giám-đốc Sơ-đẳng học-vụ đã nhiều lần thương-thuyết, với sở Công-chính đặt các kiểu trường học làm hai lớp hay ba lớp cho các chôn thôn quê. Nhưng kiểu vẫn ấy đã gửi đi khắp các quan Sứ các tỉnh để dân sự trong tỉnh hoặc đâu muốn làm trường học cứ thế xin phỏng cái mẫu ấy ra rồi cứ theo như đó mà làm.

Vậy ta xin tóm lại bài này:

Nhân dân các xã, các tổng nào tìm cách chánh-đáng kịp nhật lấy tiền để làm trường học. Khi tiền thu đã đủ, thì làm giấy trình quan sở tại để xin quan Sứ bản tỉnh cho phép khởi công. Hồi quan Sứ xin cùng quan Thông sứ cho nghị-định trong cho tiền làm nhà trường và tu-bổ nhà trường phần dân chịu, còn tiền các giáo-sư cùng bàn ghế đồ dùng phần sở chi thu Bắc-kỳ chịu.

Ấy làm được một trường học vừa được phúc, vừa có lời như thế, nhân dân ta nghĩ sao?

N. Ô.-N.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Paiements en timbres-postes)

Nhiều ông gởi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có khi trình các ngài trả ra những tiền đi chỗ ở, ông thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 13 mai 1922

Cuộc hội-nghị Gênes

Tại tiền hội-đồng coi việc nước Nga, M. Lloyd George có bàn rằng hội đồng giám định sẽ xét các vấn đề trái-khoản, tư sản, và tiền dụng. Còn như bản giao-ước tạm thời của Đồng-minh đã ký với nước Nga là hai bên cùng cam đoan lẫn với nhau rằng không bàn nào cổ-động điều gì cả. M. Bar hoa lại bày tỏ mọi lẽ rằng tổng-minh không có trở điều đình, và mà cả với nước Nga được rõ, nước Pháp không có thể ưng những điều khoản của nước Nga khởi nghị được.

Paris, ngày 14 Mai 1922

Cuộc hội-nghị Gênes

Đồng-minh liệt-quốc quyết nghĩ rằng đến tháng Juin này một hội-đồng có các nhà giám-định của các nước Đồng-minh, và các nước trung-lập sẽ xét cái vấn-đề nước Nga và sẽ quyết nghĩ rằng có nên bàn với chánh-phủ Xô viết nữa hay không, hiện nay nước nào nước ấy được thỷ ý xử trí.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 15 Mai 1922

Vua nước Anh tại nước Đại-pháp

Anh-hoàng và đi thăm các nghĩa-địa của người Anh ở Pháp. Ngài hôm thứ bảy, ngài đi thăm nghĩa-địa ở... là một nơi táng lới một vạn tử-sĩ nước Anh, rồi ngài đi thăm nghĩa-địa tử-sĩ Ấn độ ở Vimille. Ngài có đặt một cái vòng hoa ở đấy, và có đọc lời viếng linh hồn các tử-sĩ. Tướng-quân... ai-elnan là hội trưởng hội Pháp ái cổ đẹp lại. Anh hoàng ở tổng tòa ở Boulogne, có các phòng ngự lộ, thuyền nại pháp đi hộ-vệ. rước khi biệt bộ cũng nước Pháp, ngài có trao đổi diện-tín với quan Giám-quốc Millerand. Anh-hoàng cảm tạ quan Giám-quốc đã cho nước Anh được quyền sở hữu những đất cái dùng làm nghĩa-địa ấy, quan Giám-quốc Millerand cũng điện cảm tạ Anh hoàng.

Hội kỷ niệm bà Jeanne d'Arc

Khắp trong địa-hạt Đại-pháp đâu đâu hội kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc cũng rực rỡ. Tại Paris, quân linh ra diễu trước ngôi tượng bà Jeanne d'Arc; quan Nội-vụ bộ thượng thư có thay mặt quan Giám-quốc Millerand đặt một vòng hoa ở ngôi tượng bà Jeanne d'Arc. Đám rước bắt đầu từ Saint-Augustin, đi đến nơi Concorde mà đến trước tượng Strasbourg, rồi đến ở nơi đền Panthéon trong hai giờ đồng hồ.

Cuộc hội nghị Gênes

Các đại-biểu của liệt-quốc xin giải tán cuộc hội-nghị Gênes. Liệt-quốc định đặt một hội-đồng giám-định Đồng-minh để hội đồng ấy kế cùng việc tu-phục nước Nga. Hội đồng ấy đồng ấy hội-nghị, và hội-nghị ở đây, sau này sẽ bàn-định. Có lẽ đến tháng Juin hội-đồng sẽ họp-nghị tại La Haye. Liệt-quốc sẽ xét việc tổ-tinh của các nhà giám-định, rồi sẽ quyết nghĩ có nên thương-lượng với các đại-biểu Xô-viết của không còn nữa. Chia người thấy ta và ba người bốn đạo bị ăn xử tử.

Các viên Đại-biểu đi đưa Ngự-giá như Tây

Trong một kỳ báo trước bản-quán đã đăng tên các quan chức đi hộ tống Ngự-giá như Tây, nay lại đăng các quan chức đi đưa Ngự-giá như Tây như sau này:

Cụ Hiệp-tá Thân-đại-nhân, Cụ Tổng đốc Bình-phủ-Tử đại nhơn và quan Tham-tri, Thị lang bộ Công, Thị-lang Tả-tý, bộ Hộ, Sán vì vân thân, ấy đều có cụ Thân cùng đi một chuyến tàu thủy hộ-tống Hoàng thượng vào đến Saigon; còn năm vị kia cũng đều đi đến Saigon nhưng lại đi bộ bằng xe auto. Vì rằng ở dưới tàu thủy không đủ phòng, còn như đưa Ngự-giá đến Đà-nẵng (Tourane) thôi mỗi một tỏ có cử hai vị Đình thần đi hầu đưa Ngự-giá; còn tỉ cả triều-đình văn-võ nà-quan và các quan tỉnh-thần và một viên đại-biểu của quan lại nhân dân Bắc-kỳ thời cũng đến đi le-ga Huế rồi trở lui Quan Tổng-đốc Bình Phủ Võ đại nhơn sẽ đi đi đến Saigon là để thay mặt cho cả quan lại 12 tỉnh Trung-kỳ Ngự-giá đã định ngoài 20 tháng tư này thời khải-loan.

Tây hành trực ký

III

Bước chân vào đường phố Chợ-lớn, thời thấy chung quanh mình toàn thị Khách cả từ người sang trọng lớn xe xe ngựa, buôn ngàn bán nghìn cho đến hạng phu thợ gánh gồng và cả đến ăn mày nữa, toàn là người Trung-quốc cả mà phố xá Annam không có bao nhiêu; chúng tôi thấy tỉnh hình lấy thì trong lòng rất là ngao ngán cho công-lợi thương-giới nước nhà biết dường bao.

Ở kênh Chợ-lớn có thuyền-mành các tỉnh Trung-kỳ chở nước mắm, cá khô và các hạng khác vào bán nhiều lắm. Nhưng chỉ lấy thế mà mừng, vì hỏi ra thời chẳng qua bao nhiêu vào bán cất cho Khách cả, rồi Khách mới bán lẻ lại cho người Nam-kỳ từ rổ, rá, cái, nước mắm, cá khô với hàn Khánh hòa, cho đến gạo, thuốc, v. v. Không cái gì là không qua tay người Khách cả. Họ nội một chỗ trí-trá ác toán mà thu hết lợi quyền về tay, ta thời mở hỏi nước mắt, chân lấm tay bùn, mà chỉ thu được tí lợi rằng đấu, vừa đủ nuôi miệng. Duyên cớ vì sao, đó là một vấn-đề rất quan-trọng, xin bàn sau này!

Nay xin khuyên đồng bào ta nên biết cải-lương người, cải ác đoàn mình, bỏ đi ba đó mà bắt chước lấy điều hay, dần dần mới có ngày đạt được mục-đích. Nếu thấy người hơn mình, chỉ đem lòng ghen ghét mà không tìm cách theo kịp người, thời chỉ nhọc bụng vô ích, mà lại thêm bị người khinh mà thôi vậy.

Chúng tôi vào một hàng Cao lâu đặt một bữa cơm tối mời bà Chauvin, ông Loiseau và cụ Paul là con bà.

Ở nơi-ôn nhiều hàng cao-lâu rộng rãi, trong ngăn từng phòng riêng, để cho thực riêng đắt tiền, ghế bàn (có cả sập nằm để hút thuốc phiện nữa), toàn là đồ tàu, cách chưng trông rất đẹp đẽ, mà về phần sạch sẽ thời chưa đạm đoan chắc như phép vệ-sinh, muốn thuê phòng thời phải đặt trước, nếu không đầu là thuê không ra. Khi ấn lại có con hát (con gái chứng mười ba mười bốn tuổi) đến hát nghe rất vui tai. Cứ tôi lại thời những phường giáo-khoang, phá-thương tỷ nhau lại mấy chỗ độ chuyện trò ăn uống đánh bạc v. v. người đường thì xe ngựa vang lừng, người đông như kiến, trong lầu thời tiếng đàn tiếng hát, ồn ái dễ nghe. Rộn rực xa hoa, mười đêm như một, như thành phố Chợ lớn cũng có thể kéo bằng một thành « Bất dạ » ở xứ Đông-pháp này vậy.

Trong khi ăn cơm, chuyện trò vui vẻ, còn đỡ ăn uống và cách bầu hạ, thời cũng chẳng khác gì cách thức ta; nghĩa là không chắc được sạch sẽ như phép vệ sinh, các cuộc chơi không thấy bề phong nhã lịch sự, phần nhiều toàn là cải « nhỏ nhăng ».

Đoạn rồi, chúng tôi xuống tàu điện tại bến Saigon. Vì hôm ấy tàu yết đến 3 giờ sáng ngày 25 thời khó nào; bà Chauvin ông Lafond cậu Paul cũng đưa chân lên tàu gần 2 giờ sáng mới giở lại.

Sau vì trở việc, tàu đến lại đến 2 giờ chiều 25 mới chạy, chúng tôi thừa dịp đó, lại lên đi dạo phố Saigon một lần nữa.

Nói tóm lại thời Nam-kỳ là một xứ đất đai rất phì-nhiêu, cây cấy làm ăn rất nỗi dễ dàng, trong tay sẵn đồ-gia tiền thời đề sinh lười nhác xa xỉ. Người Khách trong tay đề sẵn của, đồng đe giúp bọn có tài tổ chức, lại thêm có con mắt biết trong xa, biết đoán-kết, biết thừa cơ.

Còn một hàng Chetty Ấn-độ làm nghề cho vay cắt cớ nữa mà không đông lắm, họ người mình cần tiền làm việc gì, thời họ xuất trước ra cho, làm rồi, sau thế nào cũng phải bán rẻ lại cho họ mà khấu trừ, vì cớ sao các mối lợi nguyên họ thân vào tay cả. Họ chỉ lợi dụng người mình làm nên thân cả mà trở lại, lại khinh rẻ người mình. Người ta ai ai cũng nhớ năm 1919 vì một chén cafê ở đường Đề-thêm Vy thành Chợ-lớn, mà gây nên cuộc « lấy-chay » rất nên dữ tợn. Lại vì thêm một cái thơ cầu một tên Khách Lý-thiên-ân nói bỏ bão khiếm nào nên sốt cả ba Kỳ từ lớn đến nhỏ, mà nhất là bọn thanh niên ai ai cũng đem lòng căm tức cô-đồng việc đề-chế hàng-hóa người Tàu. Lúc bấy giờ rồ nhau lập ra Hiệu nay hiệu khác, tìm cách tranh thương. Chỉ vì người mình chưa có lịch duyệt, không b ết doanh-kết nhau lại thiếu tư-bản, các nhà đại thương mại thời phần bèn vào bán cất cho Khách cả, rồi Khách mới bán lẻ lại cho người Nam-kỳ từ rổ, rá, cái, nước mắm, cá khô với hàn Khánh hòa, cho đến gạo, thuốc, v. v. Không cái gì là không qua tay người Khách cả. Họ nội một chỗ trí-trá ác toán mà thu hết lợi quyền về tay, ta thời mở hỏi nước mắt, chân lấm tay bùn, mà chỉ thu được tí lợi rằng đấu, vừa đủ nuôi miệng. Duyên cớ vì sao, đó là một vấn-đề rất quan-trọng, xin bàn sau này!

Nay xin khuyên đồng bào ta nên biết cải-lương người, cải ác đoàn mình, bỏ đi ba đó mà bắt chước lấy điều hay, dần dần mới có ngày đạt được mục-đích. Nếu thấy người hơn mình, chỉ đem lòng ghen ghét mà không tìm cách theo kịp người, thời chỉ nhọc bụng vô ích, mà lại thêm bị người khinh mà thôi vậy.

Chúng tôi vào một hàng Cao lâu đặt một bữa cơm tối mời bà Chauvin, ông Loiseau và cụ Paul là con bà.

Ở nơi-ôn nhiều hàng cao-lâu rộng rãi, trong ngăn từng phòng riêng, để cho thực riêng đắt tiền, ghế bàn (có cả sập nằm để hút thuốc phiện nữa), toàn là đồ tàu, cách chưng trông rất đẹp đẽ, mà về phần sạch sẽ thời chưa đạm đoan chắc như phép vệ-sinh, muốn thuê phòng thời phải đặt trước, nếu không đầu là thuê không ra. Khi ấn lại có con hát (con gái chứng mười ba mười bốn tuổi) đến hát nghe rất vui tai. Cứ tôi lại thời những phường giáo-khoang, phá-thương tỷ nhau lại mấy chỗ độ chuyện trò ăn uống đánh bạc v. v. người đường thì

Đạo làm người

Đọc sách Luận-ngữ

Lời nói đầu

Sách Luận-ngữ một bộ ngày nay làm hai mươi thiên, mỗi thiên đều lấy hai chữ đầu chương tức nhiên đề làm tên, không có thể nghĩa gì. Trước là những học-trò ông Hữu-tử, ông Tăng-tử chú lại với nhau những lời cao-độ trường đức Khổng-tử) chép mọi lời cách-ngôn cùng các công việc làm của đức Khổng-tử, của các ông học trò đức Khổng-tử và cả những ngôn hạnh của vua quan đời bấy giờ; mà tựu-trung chép về chuyện đức Khổng-tử là phần nhiều.

Đức Khổng-tử xưa là người nước Lỗ, bên Tàu (tức là tỉnh Sơn-đông bên Tàu bây giờ), sinh ra mà lại hiếu học hiếu vấn, cho nên nhẩu tài tiểu nghệ, không gì không hay. Đương đời Xuân-thu, ngài thấy loạn-lạc càng hoành, phong-tục đổi-bại, cũng muốn ra hành đạo cứu thời, đi khắp các nước để cứu làm chúng, mà các nước không đâu biết đại dụng ngài; ngài mới lui về dạy học để truyền đạo thống, thường ngồi ở chốn Hạnh-đàn mà giảng thuyết; học-trò đến ba nghìn người, được bảy mươi người kiêm-thông sáu nghệ (sáu nghệ là lễ, nhạc, chữ nghĩa, tính toán, bắn và cưỡi ngựa, là sáu khoa học đời xưa). Lúc ngài đã tuổi già, lại soạn định năm kinh (năm kinh là kinh Thi, kinh Thư, kinh Dịch kinh Lễ kinh Xuân-thu) để dạy đời sau. Đến sau học-trò ngài là ông Tăng-tử làm sách Đại-học; chán ngài là ông Khổng-cấp làm sách Trung-dung; học-trò tu-thục ngài là ông Mạnh-tử làm sách Mạnh tử cũng đều là truyền đạo-thống của ngài cả.

Sách Luận-ngữ là một bộ sách kinh, không học-thuật nhưng về không gian, có khi hợp với năm Kinh cũng nên. Bởi Luận-ngữ là những lời đức Khổng-tử và các ông học-trò ngài đã thuật lại với nhau, rất là khó nhọc mà khó hiểu.

Sách Luận-ngữ là một bộ sách kinh, không học-thuật nhưng về không gian, có khi hợp với năm Kinh cũng nên. Bởi Luận-ngữ là những lời đức Khổng-tử và các ông học-trò ngài đã thuật lại với nhau, rất là khó nhọc mà khó hiểu.

Báo-tồn Không-học

Đọc sách Luận-ngữ

Lời nói đầu

Sách Luận-ngữ một bộ ngày nay làm hai mươi thiên, mỗi thiên đều lấy hai chữ đầu chương tức nhiên đề làm tên, không có thể nghĩa gì. Trước là những học-trò ông Hữu-tử, ông Tăng-tử chú lại với nhau những lời cao-độ trường đức Khổng-tử) chép mọi lời cách-ngôn cùng các công việc làm của đức Khổng-tử, của các ông học trò đức Khổng-tử và cả những ngôn hạnh của vua quan đời bấy giờ; mà tựu-trung chép về chuyện đức Khổng-tử là phần nhiều.

Đức Khổng-tử xưa là người nước Lỗ, bên Tàu (tức là tỉnh Sơn-đông bên Tàu bây giờ), sinh ra mà lại hiếu học hiếu vấn, cho nên nhẩu tài tiểu nghệ, không gì không hay. Đương đời Xuân-thu, ngài thấy loạn-lạc càng hoành, phong-tục đổi-bại, cũng muốn ra hành đạo cứu thời, đi khắp các nước để cứu làm chúng, mà các nước không đâu biết đại dụng ngài; ngài mới lui về dạy học để truyền đạo thống, thường ngồi ở chốn Hạnh-đàn mà giảng thuyết; học-trò đến ba nghìn người, được bảy mươi người kiêm-thông sáu nghệ (sáu nghệ là lễ, nhạc, chữ nghĩa, tính toán, bắn và cưỡi ngựa, là sáu khoa học đời xưa). Lúc ngài đã tuổi già, lại soạn định năm kinh (năm kinh là kinh Thi, kinh Thư, kinh Dịch kinh Lễ kinh Xuân-thu) để dạy đời sau. Đến sau học-trò ngài là ông Tăng-tử làm sách Đại-học; chán ngài là ông Khổng-cấp làm sách Trung-dung; học-trò tu-thục ngài là ông Mạnh-tử làm sách Mạnh tử cũng đều là truyền đạo-thống của ngài cả.

Sách Luận-ngữ là một bộ sách kinh, không học-thuật nhưng về không gian, có khi hợp với năm Kinh cũng nên. Bởi Luận-ngữ là những lời đức Khổng-tử và các ông học-trò ngài đã thuật lại với nhau, rất là khó nhọc mà khó hiểu.

Do Xã Phi Hùng Cứu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Sáng chụ. Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Chúng tôi sợ ngại sơ-học phải nông phí công phu, tốn công nhiều mà thành tiếng ít ; vậy nên chia ra từng loại xếp lại chương tiết, loại nào theo loại nấy, mà dịch ra quốc-văn : 1o Vệ-sinh ; 2o Luân-lý ; 3o Học-vấn ; 4o Nhân-sinh đạo-đức ; 5o Lễ nhạc ; 6o Tinh-mệnh ; 7o Chí-khí ; 8o Xử mình tiếp người ; 9o Chính-trị ; 10o Tục-thường ; 11o Duy người ; 12o Dùng người ; 13o Xem người ; 14o Tiên người ; 15o Xã biên ; tất cả công mười lăm loại để cho người học dễ nhiều mà dễ hiểu.

Người đọc sách này nếu biết thân-nhận thực hành, đọc được một chữ, làm được một việc, các đồng-nhân một chữ làm được một chữ để tạo thành nhân-cách, đào nên quốc-hồn, thế là hay theo Khổng-giáo ; nếu học rồi lại thôi, nhìn nước xối đá, vào đăng mồm ra đăng tai, thế là học như bắt nhằm hành, không phải là thiết đọc sách Luận-ngữ vậy.

Loại thứ 1

Nói về vệ-sinh

Đương thử chẩn, hy khích tất biệt, nhi xuất chi. Tiết cửu trường, đoản hữu gia. Tất hữu tâm y trường nhất thân hữu bán. Hỗ lạc chi hận dĩ cư. Trai tất hữu minh y bố.

(Xem trong bộ tứ Thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Hương-đảng tờ thứ 27).

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử vệ-sinh về ẩm-thực, cốt lấy sạch-sẽ thích thể làm chủ ; thường khi nóng nực, ngoài mực áo vải đơn mỏng, thì trong tất cũ đỏ lót thịt không ở trần, để giữ khỏi khí nắng cảm vào trong mình. Áo cửa nhà thường thì dài, mà tay áo để hẹn cho ngắn cho tiện làm việc. Khi nằm ngủ thì mặc áo dài một thân rưỡi cho kín mình để giữ phòng hàn. Khi ở thường thì mặc áo cầu lông con Hồ-lạc dày để cho ấm. Khi ở chay (Lễ cổ trước ngày tế tự một vài hôm phải ở chay ăn chay) nhất định phải có áo vải mới mà sạch.

Thực bất yếm tinh ; khoái bất yếm tế ; tự ẩm nhi ẩi, ngư nỗi nhi nhuợi hại, bất thực ; sắc ác bất thực ; xú ác bất thực ; thất nhẫm bất thực ; bất thời bất thực ; cát bất chính bất thực ; bất đắc kỳ tương bất thực ; nhục tuy đa bất sử thắng tự khí ; duy tửu vô lượng bất cập loạn ; cô tân thị bất thực ; bất triết khương thực ; bất đa thực ; tế tự công bất cách túc ; tự nhục bất xuất tam nhật, xuất tam nhật bất thực chi hĩ.

(Xem trong bộ tứ thư chính văn chữ nho quyển thượng luận về thiên hương đảng tờ thứ 28

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử vệ-sinh về ẩm-thực, cốt lấy sạch-sẽ thích thời làm chủ : ngài ăn cơm thì muốn gạo giã cho thật kỹ ; ăn gỏi thì muốn cá thái cho thật nhỏ ; cơm nếu đã ôi, đồ ươn, thịt nát, hoặc là vật đã sắt mùa, hoặc là vật đã mùi hôi, hoặc là thịt cá nếu còn sống hay rữa quá, hoặc là vật trái mùa thì ngài đều không ăn ; vật gì cắt thái không được ngay-ngắn thì ngài không ăn ; không kiêm được để đỡ gia vị thì ngài không ăn ; dùa ăn tuy có nhiều thịt, nhưng vẫn ăn cơm nhiều hơn ; uống rượu không có hạn lượng bao nhiêu, nhưng không khi nào đến say quá ; trước mua, nem mua, không được tinh bạch thì ngài không ăn ; gừng trời được nỡ-khi thì ngài ăn luôn không bao giờ triệt ; ngài không tăng ăn nhiều quá, chỉ ăn vừa phải thì thôi : khi ngài làm quan đi tế-lễ nơi công-miếu được thịt phần sẽ thì phân phát hết ngay, không để cách đêm ; khi tế gia-miếu có thịt tế thì trong hai ngày phân phát cho hết, không để ra quá ba ngày, nếu quá ba ngày thì bỏ đi mà không ăn nữa.

(Còn nữa) D.B.T.

VIỆC HANOI

Tin tàu. — Tàu *Porthos* mang thư sang Pháp đến ngày 15 Mai ở Hải-phòng sẽ chạy đi Tourane và Saigon. Thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Hải-phòng chuyển xe-lửa 20 giờ 7 phút tối hôm 18 Mai.

Ngày hôm nay 16 Mai, hồi 13 giờ, tàu *Porthos* tới Hondau.

Lời quan Toàn-quyền khen các binh-sĩ Hanoi. — Sau cuộc diễn-binh ngày 14 Mai vừa rồi, quan Toàn-quyền Baudoin có gửi giấy sang quan Thống-soái Blondlat ngợi khen binh phục và cử chỉ các các hàng quân. Sau nữa ngài lại cấp cho các binh lính một suất đồ ăn phụ cộng như ngày hội Kỷ-niệm dân quốc-tế.

Trong khi truyền đạt lời khen của quan Toàn-quyền thì quan Thống-soái cũng có lời khen binh sĩ về phần riêng ngài nữa.

Cuộc công-thải Đông - pháp. — Ngày 13 Mai quan Tổng-sứ Bắc-kỳ có điện cho các quan cai-trị đến tỉnh từ cho-tới sau này :

« Cuộc công-thải 6 triệu đồng, đến ngày 1er Juin này thì rứt-rồi. Vậy nhờ các ngài báo tin cho các nhà mua trái-phiếu biết rằng nên đến các sở bán trái-phiếu mà lấy những trái đơn nhất định ra trước ngày sở ấy. Còn những viên-chức nhà nước có xin vay tiền khỏi trả vào lương bổng thì cũng phải đến lại sở nào đã bán trái-phiếu trước để cho sở ấy ghi những số ở trong trái-đơn nhất định vào giấy biên-lai đã cấp cho mình.

Những ngày quan Toàn-quyền tiếp khách. — Mỗi tuần lễ có ngày thứ hai, thứ tư và thứ sáu thì quan Toàn-quyền tiếp khách từ 9 giờ đến 11 giờ.

Hội-đồng Chính-phủ. — Hội-đồng Chính-phủ thường trực sẽ họp tại Phủ Toàn-quyền ngày 16 Mai hồi 9 giờ sáng.

Hội chợ Hanoi. — Trong số báo ngày hôm qua, mục Hội chợ Hanoi đăng ở trang thứ hai cột cuối cùng người xếp chữ có để lộ mất đoạn dưới lên trên mà lại liền tiếp ngay với hai chợ phiên giáp ải Hauviné thành ra vô nghĩa. Cuốc các ngài đọc báo cũng tự sửa lại rồi. Nương cũng tuồng nên cải-chính lại cho đúng.

Vậy xin đem cả cái đoạn tự chữ : « Trước hết ông hội-trưởng có đọc một bài... » xuống dưới bài Hội chợ Hanoi.

Trong số trước bản báo đã nói rằng Hội đồng hội-chợ cần phương Thương mại đặt ra thì có một hội đồng trị sự và ba tiểu hội-đồng nữa.

Hội-đồng trị sự thì coi về việc quản trị một việc, như trông nom các việc tăng ngày, việc giữ sổ sách, làm tờ biên bản những ngày hội đồng, những việc kiểm soát sổ sách, v. v..

Ba tiểu hội-đồng tổ chức thì coi về việc soạn điều-lệ, làm sổ kê các hàng hóa, kiểm soát những giấy mà của các nhà đem hàng vào hội chợ, soạn sách để cho công tiện thì giờ mở Hội chợ thế nào, hợp tại đâu, lợi cho người dự hội thế nào, giao-thiệp với các công ti tàu thủy xe hỏa để được ít giá tiền cước, với các sở tuần cảnh, thương-chính, bưu điện, nói các công ti bảo-hiểm, v.v..

Hội đồng quảng cáo thì làm những lời yết-thị, cáo-bạch, viết những bài đăng trong các báo, viết bằng chữ Tây, quốc-ngữ, chữ nho, chữ Anh, v.v.. ở trong xứ, ở bên Pháp hay là ở ngoại-quốc.

Hội-đồng nhà cửa thì trông nom về khu đất nhà cửa của Hội chợ làm mới v.v. cùng là việc máy nước, máy đèn ở trong trường Hội chợ

Các hội-đồng ấy sẽ nắng họp luôn, các dại-biểu báo quán sẽ có giấy mời đến dự hội-đồng.

Hội-đồng trị-sự cùng các ban tiểu-hội-đồng lập xong rồi thì bàn những việc sau này :

Hội-chợ mới năm sẽ mở từ ngày mồng 1 đến 15 tháng chạp tây

Các nhà công thương không ở tỉnh nơi mà đến dự hội thì mỗi ngày ở trợ được 10 đồng, còn tiền tàu tiền xe thì Nhà-nước chịu.

Còn việc lập các ban tiểu hội-đồng ở Nam Trung-kỳ, Cao-mên, v.v. thì Hội-đồng cũng thuận cả.

Lễ kỷ niệm bà Jeanne d'Arc tại Cao-mên. — Phủ Toàn-quyền có tiếp được tin sau này ở Pnom-penh điện sang :

Người Tây và người bản xứ làm lễ đặt-quốc kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc tại Pnom-penh và các tỉnh Cao-mên ngày hôm qua rất là vui vẻ.

Tại Pnom-penh các công sở và đường phố đều kéo cờ, tối có rước đèn. Sáng hôm sau thì điểm binh, hành lễ trọng thể tại Nha-thờ, các cuộc thể-thao tiêu khiển và tối có mở tiệc tại tòa Khâm-sứ. Ngày tế khởi việc cày ruộng của nhà vua trùng vào ngày lễ kỷ niệm bà Jeanne d'Arc.

Quan Thống-sứ đi kinh lược. — Sáng hôm nay chuyến tàu tốc tàu nhất, quan Thống-sứ Monguet cùng với quan hầu là đại-úy Allut đã đi kinh lược tỉnh Nam-định. Chuyến xe hỏa tối hôm nay ngài tới trở về.

Hội-đồng chấm thơ. — Cuộc thi thơ của cô Ngô-thị-Quyên đã hết hạn thu quyển. Cộng cả thảy là 630 bài thơ. Bản-quán đã viết thư mời hội-đồng chấm-duyệt Hội-đồng chấm-duyệt lần nay, ngoài các bạn đồng-nghiệp trong báo-giới, lại còn mời thêm các quan toàn là những bậc thị-giả trứ danh mà cô mặt tại Hà-thành như sau này :

MM quan nguyên Hữu-đương thượng-đốc hưu-trí Đặng-hữu-Cường đại-nhân ; quan nguyên Yên-bái Tuần-phủ hưu-trí Ng.-tấn-Cẩn đại-nhân ; quan nguyên Hà-đông Thương-tá hưu-trí Nguyễn-duy-Thiện đại-nhân ; quan Hồng-lô hưu-trí Đỗ-tử-Bảo ; quan phó-bảng Bùi-Kỷ ; cho-sư trưởng Cao-đẳng ; quan Phó-bảng Nguyễn-can-Mộng, giáo thụ trường Bảo-hộ.

Cuộc chọi phiếu giữa xã Hanvinh. — Quan Toàn-quyền vì mới có tang, cho nên hôm chủ-nhật tiếp xã Hanvinh ngày chủ nhật 14 Mai ngài không đến dự hội, song là ngài có gửi cho ông hội trưởng một số tiền lớn để giúp cho xã ấy.

Hội-đồng có nhận được miền số tiền và đã chọn gửi cho hội nữa. Vậy bản quán có lời lượt mà đăng sau này :

Mme. Ng-thị-Hai 3 p..

MM. Phog-Sang 5 p. ; Phạc Loc 5 p. ; Tao-chương 5 p. ; Ho-kuong-Ky 5 p. ; Tpng Kot 5 p. ; Tchang-ich-ky 2 p. ; Ng-v-Bân, tuần phủ Vĩnh-yên 3 p. ; U. C. L. 100 p. ; Paris chánh Ngân-khố 10 p.

Mlle Yvone Perie 5 p..

MMmes Laurans 20 p. ; Enaud 5 p. ; Pouligo 10 p .

M. Blanc 10 p..

MM. Toussani, chưởng-lý 20 p. ; quan bậc sĩ Le Roy des Barres 20 p.

M. Pouyanne giám-đốc Công chính 20 p.

Mme Collet 5 p. ; Brunier 5 p.

(*còn nữa*)

Khánh thành chùa Taiên chúc. — Đến 21 tháng tư tà tức là ngày 17 Mai 1922 hồi 12 giờ trưa (giờ giờ ngọ) tại chùa Thiên-phúc (gần chùa Bích-Lưu phố Rollande prolongée) sẽ làm lễ đúc chuông và khánh thành chùa mới.

Trong thành-phố Hanoi mà có một chùa chùa như thế không có. Nguyên chùa Thiên-Phúc này là do bà Bùi-thị-Sửu xuất tiền xuất lực mà dựng nên

Hôm lễ bà con là cũng rất đông, trước là lễ phải ngoan cảnh xem cuộc đúc chuông xưa nay hiếm có, sau nữa chúng qui-chư bà Bùi-thị-Sửu đã làm nên việc công-đức đấy.

N. L.

Một cuộc diễn thuyết tại hội Khai-trí tiến-đức. — Đến ngày 21 Mai hồi 8 giờ tối quan bà Monet là nhà sáng lập ra « Việt-Nam thanh-niên Hội » (F. E. A.), sẽ diễn thuyết tại nhà công quán hội Khai-trí để giải bày về công cuộc của hội ấy.

Vậy ai muốn đến nghe thì xin cứ đến đúng giờ, người đến đã thưa thì sẽ có chỗ ngồi.

Mua một cái nhà ở Đồ-sơn, có đủ cả các đồ dùng, như giường, ghế, tủ, bàn, bát đĩa, các đồ dùng trong bếp v. v. Hỏi tại bản-quán. 3261

Thi bằng tiểu-học cao-đẳng Tây. — Chiều hôm qua thi bài quốc-ngữ sau này :

Dương-lâm

Những khi kỳ thủy bài xã và có công việc gì, đồng-dân tụ hội ăn uống thì gọi là Dương-lâm.

Dương xưa có xã, dân gian con giai tới sáu bảy tuổi đã vào tàng rồi đến được dự cả. Khi sắp vào làng, phải mang trầu rượu ra đình, trước tế thần sau trình lý trưởng trong làng. Làng nhận rồi, biên tên vào sổ, từ đấy dự vào chiếu việc làng và đi phải chịu đóng góp. Tây theo tuổi mỗi ngày một lớn, cứ vọng lên từng tên một : lên lĩnh, lên tiếu, phải theo lệ vọng trong làng. Lệ ấy mỗi nơi một khác, đại khái hoặc nộp tiền bạc nhiều ấy, hoặc sửa trầu rượu nói, lợn, rồi dinh lễ thần miếu dân.

Hương-ẩm thật có thứ tự vì thứ ai ngồi đâu thì ngồi đấy, trên dưới tác mạc, như trong một triều-đình vậy. Tuy ăn uống tự do mặc lòng, lệ làng hễ gây rượu hay mượn chè mà nói càn, cãi nhau hay đánh nhau, thì làng bắt khoản, cho nên bề cử người lớn mà trẻ con tự nắn nẩy tuổi đến giá được lệ phép cả.

Câu hỏi

1° Ít nghĩa chữ Hương và chữ Ẩm?

2° Chữ trên đánh viết thế nào ?

3° Theo lối cải lương mới, tục Hương ẩm có nên bỏ hẳn không ?

Sáng hôm nay thi những bài toán-pháp và cách-trí sau này :

NAM BAN

TOÁN-PHÁP

Soit un hangar de 12 m. de long sur 6 m. de large. On veut le couvrir d'un toit à 2 pentes autrement dit formé de 2 rectangles. La hauteur des murs est de 4 m. dans le sens de la longueur du bâtiment la hauteur totale sous le faîte est de 7 m. On veut que le toit déborde la maçonnerie tout autour de 46 m.

On emploie pour la couverture de ce hangar des tuiles à emboîtement dont la surface utile est un rectangle de 20 cm. × 17 cm.

Quel est le prix des tuiles nécessaires à ce travail à raison de 40 p. le mille ?

(On est prié de faire une figure).

Cách Trí

Extraction par un procédé simple de la cellulose. Indication sommaire des procédés indigènes et des procédés industriels français de la fabrication du papier ?

NỮ-BAN

1° Sur une carte d'Indochine à l'échelle de $\frac{1}{5000000}$ la distance Hanoi Haiphong est représentée par une longueur de 32 m. m. Quelle est la distance réelle de ces deux villes ?

2° La distance de Yên-bay Lao-Kay est réellement de 135 km, quelle est sur la carte la longueur du chemin de fer qui joint ces 2 villes ?

3° Quelle est la surface réelle du croquis représentant un carré de 7m 50 de côté à l'échelle de $\frac{1}{50}$?

Cách Trí

Notions sommaires sur l'organisation des insectes en prenant pour exemple le bombyx du mûrier. Indica ion rapide des espèces utiles et des espèces nuisibles en Indochine ?

Các đạo thủ-y. — Các tỉnh Bắc-kỳ nay chia làm mười hai đạo thú-y là :

Đạo thứ nhất

Hanoi : Một viên thanh-tra thú-y ở Hanoi là chánh đạo với một người khán-hộ.

Hà-đông. Một viên thầy thuốc thú-y ở Hà đông.

Đạo thứ 2

Haiphong : Một viên thanh-tra thú-y ở Haiphong là chánh đạo với hai người khán hộ.

Kiến-an. Một viên thầy thuốc thú-y ở Kiến-an.

Quảng-yên : Một viên thầy thuốc thú-y ở Quảng-yên.

Mong-cay không kể Binh-lập : Một viên thầy thuốc thú-y ở Mong cay.

Đạo thứ 3

Bắc-ninh : Một viên thanh-tra thú-y ở Bắc-ninh làm chánh đạo với một người khán hộ.

Bắc-giang : Một viên thầy thuốc thú-y ở Bắc-giang.

Đạo thứ 4

Thái-nguyên. Một viên thanh-tra thú-y ở Thái-nguyên làm chánh đạo với một người khán hộ.

Bắc-kạn : Một viên thầy thuốc thú-y ở Bắc-kạn.

Đạo thứ 5

Lạng-sơn : Một viên thanh-tra thú-y ở Lạng-sơn làm chánh đạo với một người khán hộ.

Binh-lập : Một viên thầy thuốc thú-y ở Thất khê.

Đạo thứ 7

Cao-bằng : Một viên thanh-tra thú-y ở Nước hai làm chánh đạo với một người khán hộ.

Bắc-kạn : Một viên thầy thuốc thú-y ở Cao-bằng

Đạo thứ 8

Vĩnh yên : Một viên thanh-tra thú-y ở Việt-trì làm chánh đạo.

Phú-thọ : Một viên thầy thuốc thú-y ở Phú-thọ.

Phúc-yên : Một viên thầy thuốc thú-y ở Phúc-yên.

Đạo thứ 9

Tuyên-quang : Một viên thanh-tra thú-y ở Tuyên quang làm chánh đạo.

Hà-giang : Một viên thầy thuốc thú y ở Hà-giang.

Đạo thứ 10

Yên-bay : Một viên thanh tra khán hộ ở Yên-bay làm chánh đạo với một viên khán hộ.

Lao-cay : Một viên thầy thuốc thú ở Lao-cay.

Lai-châu : Một viên thầy thuốc thú-y ở Lai-châu.

Đạo thứ 11

Sơn-tây : Một viên thanh tra thú-y ở Sơn-tây làm chánh đạo.

Hòa-bình : Một viên thầy thuốc thú-y ở Hòa-bình.

Sơn-la : Một viên thầy thuốc thú-y ở Sơn-la.

Đạo thứ 12

Nam-định : Một viên thanh-tra thú-y ở Nam-định làm chánh đạo (ngang làm ở Ninh-bình) với một người khán hộ.

Ninh-bình : Một viên thầy thuốc thú-y ở Ninh-bình (nay làm ở Nam-định).

Thái Bình : Một viên thầy thuốc thú-y ở Thái-bình.

Phủ-lý : Một viên thầy thuốc thú-y ở Phủ lý.

Việc Nam-ân. — M. Ng.-duy-Hiền thông phán lĩnh sang nhất tăng ở tại Sơn-tây thì nay được bổ làm chánh thẩm phán dự thuyết tại tòa Nam-ân để nhị cấp thay thế ông M. Trần-văn-Cận đổi đi Vĩnh yên.

Ngạch Công-chính. — M. Ng.-v. Thi, thư-ký hàng năm ngạch Công-chính được phép nghỉ 30 ngày lĩnh cả lương.

M. Ng huy-Phúc, thư-ký bậc nhì ngạch Công-chính được phép nghỉ dưỡng bệnh một tháng lĩnh cả lương) trừ các khoản phụ cấp đi

(Xem trong thứ ba, xếp thứ hai)

Hư g-yên : Một viên ở ty thổ-thủ ý Đông-triều. Một viên thầy thuốc thú ý Hưng-yên.

Đạo thứ 6

Bắc-ninh. Một viên thanh-tra thú ý ở Bắc-ninh làm chánh đạo (làm ở Hanoi) với một người khán hộ.

Bắc-giang : Một viên thầy thuốc thú ý ở Phả-lang-thương.

Đạo thứ 5

Thái-nguyên. Một viên thanh tra thú ý ở Thái-nguyên làm chánh đạo với một người khán-hộ.

Bắc-kạn : Một viên thầy thuốc thú ý ở Bắc-kạn.

Đạo thứ 6

Lạng sơn : Một viê thanh tra thú ý ở Lạng-sơn làm chánh đạo với một người khán hộ.

Binh lập : Một viên thầy thuốc thú-y ở Thất khê.

Đạo thứ 7

Cao-bằng : Một viên thanh tra thú ý ở Nước hai làm chánh đạo với một người khán hộ.

Bắc-kạn : Một viên thầy thuốc thú ý ở Cao-bằng

Đạo thứ 8

Vĩnh yên : Một viên thanh-tra thú-y ở Việt-trì làm chánh đạo.

Phú-thọ : Một viên thầy thuốc thú ý ở Phú-thọ.

Phúc-yên : Một viên thầy thuốc thú-y ở Phúc-yên.

Đạo thứ 9

Tuyên-quang : Một viên thanh-tra thú-y ở Tuyên quang làm chánh đạo.

Hà-giang : Một viên thầy thuốc thú y ở Hà-giang.

Đạo thứ 10

Yên-bay : Một viên thanh tra khán hộ ở Yên-bay làm chánh đạo với một viên khán hộ.

Lao-cay : Một viên thầy thuốc thú ở Lao-cay.

Lai-châu : Một viên thầy thuốc thú-y ở Lai-châu.

Đạo thứ 11

Sơn-tây : Một viên thanh tra thú-y ở Sơn-tây làm chánh đạo.

Hòa-bình : Một viên thầy thuốc thú-y ở Hòa-bình.

Sơn-la : Một viên thầy thuốc thú-y ở Sơn-la.

Đạo thứ 12

Nam-định : Một viên thanh-tra thú y ở Nam-định làm chánh đạo (ngang làm ở Ninh-bình) với một người khán hộ.

Ninh-bình : Một viên thầy thuốc thú-y ở Ninh-bình (nay làm ở Nam-định).

Thái Bình : Một viên thầy thuốc thú-y ở Thái-bình.

Phủ-lý : Một viên thầy thuốc thú y ở Phủ lý.

Việc Nam-ân. — M. Ng.-duy-Hiền thông phán lĩnh sang nhất tăng ở tại Sơn-tây thì nay được bổ làm chánh thẩm phán dự thuyết tại tòa Nam-ân để nhị cấp thay thế ông M. Trần-văn-Cận đổi đi Vĩnh yên.

Ngạch Công-chính. — M. Ng.-v. Thi, thư-ký hàng năm ngạch Công-chính được phép nghỉ 30 ngày lĩnh cả lương.

M. Ng huy-Phúc, thư-ký bậc nhì ngạch Công-chính được phép nghỉ dưỡng bệnh một tháng lĩnh cả lương) trừ các khoản phụ cấp đi

(Xem trong thứ ba, xếp thứ hai)

No 80

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

Ba-lazzia-tuân, Tử-tước

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả : Nguyễn-Hải

... Còn con ngựa đất tây thì đóng yên như ngựa của một ông phú trưởng giả, mặt tinh đôi đến đâu cũng không thể nhận được ra một chút gì là cả. Vua *Lô-y* lại cầm lấy cương ngựa, viên võ tướng vẫn ngồi trên yên mà giữ bàn đạp, để hồi lệnh của nhà vua. *Lô-y* thấp-tử Hoàng-đế phán :

— Tử thọ ta.

Võ-tướng cho ngựa chạy nước kiệu theo sau chỉ, cứ thế mà đi suốt xuống mé sông. Sang bờ bên kia sông *Loa*, nhà vua phán :

— Trường-quân, phiền tướng-quân làm vai phò trẫm, thúc ngựa tiến lên vài phò thẳng đến cho đến khi thấy một chiếc xe có người theo hầu bọ, bấy giờ tướng-quân sẽ quay lại báo cho ta biết, ta đứng nhờ đây.

— Tâu Hoàng-thượng, hạ thần xin phụng mệnh

Võ-tướng nói vậy rồi chú-ý tìm tòi. Võ-tướng cho ngựa chạy mau thêm, mà đi về phía nhà vua chỉ. Nhưng chạy chưa được năm trăm bước thì thấy bốn con ta, rồi đến một cỗ xe ở sau một cái đồi nhỏ chạy ra. Sau cỗ xe ấy lại có một cỗ xe nữa. Viên võ-tướng quay ngựa lại ngay, đến bên nhà vua mà tâu rằng :

— Tâu Hoàng-thượng, mấy cỗ xe đây.

Trong cỗ xe đi trước quả có hai vị phụ nhân với các người hầu gái. Cỗ xe sau thì có những đứa ở trai, đầy tớ và quân ăo. Nhà vua có giọng cảm-động mà rằng :

— Được, được. Nếu vậy, phiền tướng quân ra nói với hai bà ấy rằng có một nhà vị-lai tiên muốn chào riêng hai bà ấy.

Viên võ-tướng tỉ ngựa đi, vừa chạy vừa nói một mình :

— Chà chà ! thêm một việc mới, mà ta nghĩ danh-giá phẩm ! Mình cứ phản nàn rằng không được vẻ-vang đi là người tin cẩn của vua. Một tên Ngự-lâm mà được thế này ! Đó mới lòng mà tới thất !

Võ tướng lại gần cỗ xe, làm việc mình rồi ra con người lịch-sự mà làm trò khôn. Quả có hai người đàn-bà trong cỗ xe, một người tuy hình dung già, nhưng đẹp tuyệt vời, người kia thì tuy không sắc nào mặn mà bằng, nhưng nhanh nhẹn có duyên, trên trán hơi có nét rắn, gồm đã các dấu hiệu của con người thực-nữ tri cao một lòng quả-quyết. Nhất là cặp mắt nhanh như cắt, sắc hơn dao lại càng nói được lắm giọng hay hơn hết thảy những lời hoa ngự-uyển thiết thôi. Tay người kia có phần xinh đẹp hơn, nhưng viên võ-tướng cũng không lắm nói ngay với người này :

— Thưa hai bà, tôi đây là trưởng ấy đội Ngự-lâm phòng-thủ, trên dưới ấy có một nhà vị ai đang chờ đợi hai bà đề nghị lời kính viếng.

Võ-tướng nói vậy có ý tỏ mà xem cái tốt gỗ cái nói chẳng mình ! người đã bế mắt đem nghĩa nói thì mình ở vào lên một tầng, cái ra ngoài của xe, thấy nhà vệ-sĩ tỉ ngựa lại tới giơ tay ra có giọng rất cảm động và reo lên rằng :

— Ái Qui bảo thay, Hoàng-thượng !

Miệng nói mà hai hàng nước mắt rào rào. Tên xe-phu cũng lại, mấy người thì nhẹ trong đây xe lao nhao đứng dậy, người đàn bà thứ hai cũng vội một cái nhảy nhẹ nhàng, cái mình cười để là cái mình cười quan ti vậy. Vua *Lô-y* cũng lấy hai tay người đàn bà mất đau, mà nói to rằng :

— *Ma-ri ! Ma-ri*, yên qui của ta !

Bỗi nhà vua từ nhỏ cửa xe, lôi người ấy ra khỏi xe một cách nhẹ nhàng, hai tôi nối nhắc bổng lên tay mà chăm chăm nhìn đãi. Viên trung-úy đưới đất mà cũng hai tay hai người, vì thế mà không có một dáng điệu nào của hai người ấy mà không trang thấy, không có một lời nói nào là không nghe lọt, *Liên-chi-ni* tiếu thay nói trước rằng.

— Ơ ! Hoàng-thượng của thiếp-nơi, vậy ra Hoàng-thượng không bỏ thiếp bơ vơ !

Vua rằng :

— Không, nàng coi đó, *Ma-ri* !

— Vậy mà người ta vẫn nói với thiếp rằng đời ta chưa ra nhan Hoàng thượng đã không nghĩ tới thiếp nữa rồi,

— *Ma-ri* yên qui, vậy ra ngày nay nàng mới thấy rằng quanh mình đã ta đây những tế nước tâm đối đối ta đó sao ?

— Nhưng, tâu Hoàng-thượng, cuộc ngu-du này sự khi liên với Tây-ban-nha quốc ! Người ta cần bỏ cho Hoàng-thượng đó.

Vua lắc-gì cười đến. Giọng lơ đó, viên võ tướng thấy anh mặt quí chiếm vào cặp mắt *Liên-chi-ni* tiếu-thay, thấy nhông như ! đi đạo trong vẻ rất ra. Tiếu-thư đứng lặng một hồi, rồi nói :

— Vậy mà Hoàng-thượng không làm gì cho đời ta nữa ?

— A tiếu-thư ơi, tiếu-thư ngồi như vậy được sao ! Trẫm đã gặp nàng trước mặt mọi người, trẫm đã vì nàng ! Trẫm đã nói rằng có cuộc hành-phúc của trẫm là ở tiếu-thư, trẫm đã nói-đạo !

Ma-ri tiếu-thư ! Ở đâu ?

— Vậy, Hoàng thượng đã viết thư sang triều đình *La mã* ; có thư phúc lại rằng đời ta lấy nhau không có giá-trị gì cả. Đức Giáo-hoàng đã phê không thuận làm phép nhất. Sao tiếu thấy được lòng đời ta không công chút bi-mọn nào nữa, trẫm mới đành phải xin làm hoàn việc hôn nhân, của trẫm với công-chúa Tây-ban-nha lại vậy.

— Tuy vậy, Hoàng-thượng công đang thương tộ để đến nỗi công-chúa đó.

— Tiếu-thư bảo trẫm, bảo người sao ! Trẫm vẫn xin trẫm lấy làm, trẫm thấy không thể bỏ lại đời ta rì yêu quí.

— Cho sao ?

— Hoàng-thượng hãy chiều ý công-chúa quay về với mọi người ta lên tiếu-thư hãy tiếu-tình nhân đã được !

(Còn nữa)

ĐỨC-LONG

Số 6 à 90, phố Mã-mây Hanoi (Tonkin)

Hiện tôi có bán đủ các thứ bao, bao gai, bao cói, dây, gai tây, dây dai to, cùng các thứ dầu là, các thứ hạt làm dầu, các thứ khô dầu để nuôi các giống súc như gà, bồ câu, bò, lợn, chó, và các thứ sơn-tây, các thứ dạ-hương, vân vân.

Xin qui-khách chiếu cố cho, hiện tôi xin tính giá phải chăng không sợ ai là không.

ĐỨC-LONG-HIỆU

2088 cản-cáo

XIN XEM CHO KỸ

Vì thấn nhiều các qui-khách xem báo thường có đăng các bản cáo bản-hiệu, đến khi đi mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhà mình ra không đủ được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy qui có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rằng đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

Nhà Bán-thuốc Ed Moestes có đông số ba chuông mà ở ngay giữa phố Trang-tiền, số nhà 84 Hanoi.

Ng kính,

Ed. MOESTES,

84, Rue Paul Bert Hanoi.

HỎI KẺ PHẢI ĐAU

Bây nhiêu người Nam-Việt phải đau ngực, phải nghẹt hơi, phải đau bụng mà có nhiều thuốc không phải thuốc, hoặc là có không chữa nhiều bệnh nọ, nay lại những người phải đau như thế mà mình biết, hoặc phải đau ở phổi, nay hãy nên nghe phải những lời, nay tôi khuyên các người cần nhưng ngày đi.

Bệnh đau phổi, trước khi tôi đã bảo là một bệnh phổi gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tác nhưng tôi. Nghĩa là có bệnh ấy thì truyền cho con nối, truyền cho cả một đời người sau nữa không sống được bao nhiêu vì phổi nhiều không chữa được; bởi tôi nói thế đây quan trọng thế nào các người có bệnh không? Nên có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc chỉ năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh ấy thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thì sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con nối yếu ớt, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt bao mòn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì nhớ bệnh đi mới được.

Muốn rõ việc thì nên hỏi Bác-sĩ MONTÉS số 6 Rue Paul Bert Hanoi mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 5 hào. Đông và nhiều thước thì số nem, thì càng một thì nhiều, càng một lọ, thì bệnh thành ra bớt đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ . . . . . 0 $ 50

Sirop Tonique Tonkinois rất bổ, rất ngon

Một chai lớn . . . . . 1 $ 25

DẦU GAN CÁ THU 6

Một lít. 121.00

Một lọ 1 $ 90 đến 2 $ 00 (tùy theo giá bao Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh ho rất thần-hiệu (SIROP N)

Một chai. . . . . 1 $ 40

Thuốc hiệu bổ huyết « Pilules Pink »

Một lọ. 47.45

Bộ 6 lọ 6 $ 00 đến 6 $ 50

Bán lẻ. . . . . 24 $ 50

Bộ 50 lọ 60 $ 00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO-KOLA GOMI »

Một lọ 121.00

Bộ 6 lọ 6 $ 00 đến 6 $ 50

LE SIROP D'HYPOPHOSPHITE BYLA

Thuốc (mầu-đỏ) bổ huyết

Một lọ 221.00

Bộ 12 lọ 12 $ 00 đến 13 $ 00

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh cảm mạo, thuốc này bệnh grippe bệnh cảm, và mau-hay thường hay bại người chết là bệnh grippe, nhưng người phải chết trong vài ngày tại chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bán-hiệu mua 5 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần-hiệu để cảm mà có ai người ấy không biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng-hồ uống một viên rồi nằm nghỉ cho ra mồ hôi. Rồi cảm cho ra mồ hôi. Rồi cảm ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi. Nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rồi nhiều nước nóng và ở người cho nóng đến thì giờ trong bị gió là khỏi.

Bác-sĩ MONTÉS, số, phố Paul Bert, Hanoi

Ngạch khán-hộ — M. Lê-chung Lâm khán-hộ hạng nhì được nghỉ dưỡng bệnh một tháng lĩnh cả lương.

Giấy t ông lục. M. Nguyễn-thọ-Tài, phó-lý làng Ang-ngoại tổng Bảo-tài, huyện Vĩnh-bảo (Hải-dương) được thưởng một đạo tưởng lục vì đã tỏ lòng sốt sắng giúp đỡ trong khi đánh nhau với bọn cướp mà bị thương.

Hồ-tr-Ảo, trưởng toàn thôn Thượng-xá, tổ Hương-đoàn, tổng Bình-lạng, phủ Thường-tín được thưởng một đạo tưởng lục vì đã tỏ lòng mẫn cán và can đảm trong khi bắt kẻ cướp.

Trường Nữ học-sinh Pháp — M. Ng-v-Thuật, thư-ký tại trường Nữ học-sinh Pháp đã từ xin nghỉ dịch kể từ ngày 12 Avril 1922.

M. Hoàng-nghĩa-Tín được bổ phụ bếp thay M. Ng-v Thuật, tương mới tháng 40 đồng.

Việc ô-tô đo phải trả con Chiếu theo tờ tư của quan Biện-lý, sở cảnh sát đã cho xét vì việc ô-tô đo phải một đứa bị thương tại Tảo dương (Hà-đông).

Giấy bạc giả. Theo giấy của quan dự thẩm Hanoi thì sở cảm đã xét về việc làm nghề làm cái giấy bạc giả một bào.

Một cô — Nguyễn-văn-Vi, 22 tuổi, ở hàng Muối số 14, Trần-đình-Xuân, 17 tuổi không có nhà ở Hanoi, bị ăn 15 ngày tù về tội đánh bài là ở ngoài đường. Tạ-văn-kỳ, 30 tuổi, ở hàng Nón số 20 có trát quan Tòa án Vinh bắt, Nguyễn văn-Nhân 17 tuổi, ở Yên-phúc đánh tên Công-văn Ba, bị thương, Bùi-văn-Chi 31 tuổi cu li ở Thổ-giao bị sáu tháng tù ở Hà-đông về tội đánh nhau lại trốn mất, cả sáu tên ấy nay sở Mật thám đã bắt được giải vào tòa án.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Lấy trộm đồ vàng. — Nhà M. Ng-chương-Trữ, chủng phán tòa Đốc-lý, ở số 3 phố Ju-đát mới bị mất trộm một cái hộp đồ vàng, trong đựng nhiều đồ nữ trang bằng vàng. Hiện đã trình sở Mật thám đương phái người đi tra xét các nhà trong phố có mua đồ vàng cũng nên cẩn thận mua mặt tự lỉ kẻo mắc mưu nhà ăn phải tang vật của quân trộm.

HÀ-ĐÔNG

Mong ơn vì sự phát phần thưởng ở các trường nhà quê. — Ngày qua tháng lại thấy thoắt mới bắt đầu viên học bao giờ, mà nay đã sắp đến cuối niên-học rồi. Ngày tháng đi qua thì chắc sự học của các cậu học sinh ở các trường cũng theo thì giờ mà tấn tới lên được nhiều.

Ở các trường tỉnh thì năm nào đến cuối năm học các quan trên cũng cho một số tiền để mua các thứ sách vở phát cho các cậu học-trò để chăm chỉ học hành trong một năm.

Bây giờ là lúc các cậu học-trò ở các trường lĩnh đang ôn tập lại các bài học để để thi phần thưởng. Bên trước kỳ nghỉ hè vài ngày thì các trường tỉnh sẽ làm lễ phát phần thưởng cho các cậu học-trò hôm ấy cậu nào đi được các bản hạnh vào lĩnh phần thưởng, thì lấy làm xuất sắc và vui vẻ vô cùng. Thật là, « một quan tiền công, không bằng một đồng tiền thưởng » đáng ghi dạ trong thay!

Ở các trường tỉnh thì vẫn được hưởng các cuộc vui sướng hàng năm lấy câu các cận học-trò rồi, còn ở các trường nhà quê thì cái cuộc vui ấy vẫn thường chưa có. Ôi! sự học có thường có phải thì sự học mới được thong tấn tới. Sự thưởng là để cho học-trò biết gánh đua nhau mà chăm chỉ học-hành. Như trẻ con học hành chăm chỉ, ông nào đã mai sau lớn, đến cuối năm có được phần thưởng thì mới đem lòng phấn khởi, mới thỏa lòng mà có sức học hành.

Bây giờ đã sắp đến cuối niên học rồi, muốn cho các trường nhà quê ta cũng được có phần thưởng để phát cho các học-trò thì biết làm kiểu vào đâu? Thiết thường cũng đã thấy nhiều nơi cũng có làm lễ phát phần thưởng cho các học-trò ở trường nhà quê lấy là nhỏ bởi các ngài có trách nhiệm ở các trường ấy đã có lòng sốt sắng chăm về sự học mà đã gây nên các cuộc vui về để khuyến-khích về sự học cho lũ thiếu-niên, thật là đáng quí dương trong lúc lòng nhiệt thành của các ngài lắm thay! Nhưng những người có lòng sốt sắng đến sự học như thế thật còn ít lắm phần nhiều người hãy còn người lạnh nhạt không.

Cước sao rằng các quan trên sẽ có lòng chiếu cố đến học học định ở chốn thôn-quê này mà gia ân cho một món tiền để mua sách ở phát phần thưởng cho các học-trò ở các trường nhà quê, và các ngài nào có hữu tâm với sự học-hành cũng nên ra tâm vào tiền để thêm thắt vào số tiền mua phần thưởng cho các học trò thì thật là một sự lớn xui về sự học trong nước cũng thêm tốt.

Việc này cũng là một việc rất có ích cho sự học lắm. Mong rằng sau này các trường nhà quê trường nào cũng sẽ có lễ phần thưởng như thế để phát cho học-trò thì thật là vui và xiết bao. Mong lắm!

Trần-viết-Báo

HẢI-DƯƠNG

Hội viên hàng tỉnh. — M. Phạm-hữu-An được bầu làm hội viên hàng tỉnh thứ hai bên dân nước Tô-kỳ thay M. Phạm-văn-Khương từ thế.

PHÚ-THỌ

Đòn điền thí nghiệm. — Tống-văn-Cầm là cựu binh ở Pháp về được bổ vào coi đồn điền thí nghiệm ở Phú-thọ lương mỗi năm là 120 đồng.

NHÀ-NAM

Quan Thống-sứ đến xem nhà kỹ nghệ Nhà-nam). — Nhà trường này là phố Yên-thế cũ, khi phá lấy đất đi sang tòa Đại lý thì các nhà ở phố cũ chưa lại chỗ làm trường tức chỗ Quốc-sống cho học nghề làm. máy, làm gạch, chỗ đan lát, chỗ làm phẩm đánh giấy, chỗ làm nhà giấy, chỗ học, chỗ làm nhà ăn, chỗ làm nhà ngủ của trẻ mồ côi, chỗ làm nhà hát. Ngài xem từng sở xong, rồi xem cả đến sự học nghề, học chữ, thấy các trẻ này tấn tới thì ngài hằng lòng. Ngài đến xem là có ý muốn cho phép lập nhà trường kỹ nghệ này to hơn nữa. Xong rồi ngài lại đến đốn-điền của các trẻ con này làm xem giống giọi, xem cách làm ruộng của chúng nó nữa. Có Quan chánh Công sứ Bắc-giang theo chỉ dẫn, và quan Phủ Yên-thế theo hầu.

Ngài khen rằng số sách xuất nhập hàng hóa phân minh và sự dạy nghề đáng khen, cách xếp đặt trong nhà trường có thứ tự. Thường

PHÚ LANG-THƯƠNG

Hội kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc. — Hôm 14 Mai, hồi 7 giờ sáng, tại trước cửa nhà số thương-chính có điểm binh, nào lính khố-đỏ, khố xanh, mà nhiều nhất là lính trẻ con bồng súng và thổi kèn, có quan ba Philippe và quan ba ra điểm-binh trông thực là vui mắt. mất đến 8 giờ rưỡi mới tan

Tối đến thì bắt đầu từ 8 giờ tối nhà quan Công-sứ có đốt pháo thăng thiên, và lính khố đỏ cũng lính trẻ con rước đèn có làm một cái tàu bay bằng giấy, trông thực ngoạn mục và có kết thành hình tượng bà Jeanne d'Arc, rước khắp các phố. Vui thay! đến 9 giờ rưỡi thì binh lính điều về trại.

Tiac-Ming

NAM-ĐỊNH

Hội kỷ-niệm bà Jeanne d'arc. — Tỉnh Nam ta, ngày từ chiều hôm thứ bảy 13 Mai, các sở công cũng các nhà buôn bán lớn nhà nào cũng thấy kéo cờ.

Năm giờ chiều phát chẩn cho kẻ nghèo khó, 6 giờ rước sư tử, 7 giờ đốt pháo thăng thiên, thuốc xanh đỏ (feux de bengale) ở trước cửa sở Cảm, tám giờ rưỡi bắt đầu khai cuộc rước đèn, khởi hành từ dinh quan Đốc-lý, đi qua phố Clémenceau, phố Paul-Bert, phố Bắc-ninh, phố hàng Rượu, phố Cửa Đông, phố hàng Xã, phố hàng Thao, phố Tả-trường rồi về trại Carreau. Đến dinh quan Đại-tá có đứng lại một lúc lâu. Phường nhạc binh thổi làm khúc vui tai. Người đi xem đông như nêm, lại còn biết bao nhiêu xe xắt, cao su theo sau dám rước ai biết rằng người mình vẫn có một cái cảm tình riêng cũng các cuộc hội hè thật cũng không sai

Điểm-binh. — Sáng hôm chủ nhật hồi 7 giờ thì các hàng quân lính khố đỏ, lính khố xanh, đã đến sẵn cả ở đường Paul-Bert là chỗ điểm binh. Ở đấy có làm một cái nhà rạp, chung quanh kết lá, treo cờ, coi rất ngoạn mục. Quan Đốc-lý Grafleuil, các qui quan, các qui phu-nhân cũng các quan ta đến xem điểm binh ở gần bước.

Đúng 7 giờ 3 thời quan Đại-tá Croll đi xe song mã tới, có quan Đại-úy Géno đi theo. Ngài vừa đến nơi thì lính bồng súng chào, phường nhạc thổi bài quốc ca Đại-pháp là Marseillaise ; các quan đều ngồi mũ rất là trang vọng. Đoạn, quan Đại-tá đi điểm binh một lượt rồi các đạo quân đi riêu qua trước nhà rạp thật là nhẹ nhàng nghiêm chỉnh.

Gần tám giờ thì xong, các binh lính trại nào về trại ấy.

Lễ Nhà-thờ. — Tám giờ tại Nhà thờ chính đại lễ, tiếng chuông kéo liên thanh, những người vừa xem cuộc điểm binh lại kéo cả ra Nhà-thờ không biết bao nhiêu mà kể. Các quan Tây và các bà đầm đến dự lễ cũng nhiều, quan Đại-tá Croll cũng đến thì lễ.

Các trò vui. — Lễ Nhà-thờ xong thì 3ến các trò vui cũng nọ nà như hội 14 Juillet, có nhảy bị có lọc cột có chọc thủng nước, có đánh vật, có chọi gà, có thả diều, có hát xẩm. có đạo nõi, chỉ còn liếm chảo và nhân mặt thôi không.

Buổi tối. — Giây lát tối, các công sở cũng các nhà tư gia đều thắp đèn cả. — Đẹp nhất là dinh quan Đốc-lý thắp toàn đèn cốc và nhà thờ treo tinh đèn bóng chúng tử dưới đất lên đến nóc nhà, ba bốn hàng thẳng đẳng giờ đánh phất phơ, đứng xa mà ngắm khác nào muôn vàn vì tinh tú lung lay trên quãng không gian.

Người đi xem đèn đến độ 9 giờ thời lại kéo cả ra khu đất trước cửa sở Cảm chờ xem chớp bóng 9 giờ thì chớp, lắm trò rất lạ rất vui, ai nấy được như lòng sở ước. Song chỉ tiếc một nỗi rằng phần nhiều người mình chưa hiểu được ngọn lẽ nấy là nay kỷ-niệm Jeanne d'Arc là một bậc nữ anh hùng, danh thơm muôn thuở cũng như hai bà Trưng của nước Việt-Nam ta vậy.

Ít tháng nữa năm nay. — Hiện Nam-thái ở phố hàng Trống, (77 Rue Marchal Foch) Nam-định, có đã các thứ đường, các thứ mứt và các thứ kẹo, đóng bao, đóng hòm, đóng hộp, bán lẻ và bán cân, hàng tốt cân đủ, giá bán nhất định, không phải mặc cả, thực tiện cho các ngài mua lẻ và mua buôn.

3262

(Xem tương tiếp theo)

Bộ coi việc Điều khám và việc Công-trình đường xe-lửa Bắc-bộ Trung-kỳ

Con đường từ Vinh đến Đông-hà

Việc làm những nhà dùng cho binh-khách và nhà dùng cho những gà thuộc về hạt thứ ba từ Đông-hà (km 0) đến Ngân-sơn (km. 132)

Đấu-thị gọi đấu giá

Đến ngày 12 Juin 1922 hồi 9 giờ sáng tại phòng giấy sở coi việc điều-khám và việc công-trình đường xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh sẽ mở cuộc đấu giá để thầu hai lô về việc làm nhà dùng cho binh-khách và nhà dùng cho các gà xe hỏa theo về hạt thứ ba đường từ Đông-hà đến Ngân-sơn.

Giá tiền các công việc định là :

Lô thứ nhất

Công việc làm . .	70.472 p. 65
Tiền dự phòng . .	9.527 . 35
Cộng là : . .	80.000 p. 00

Lô thứ hai

Công việc làm . .	76.975 p. 72
Tiền dự phòng . .	11.026 . 28
Cộng là : . .	88.000 p. 00

Tiền ký quỹ

	Ký quỹ lần	Ký quỹ nhất định
Lô thứ nhất	1.000 p. 00	14.000 f. 00
Lô thứ hai	1.300 . 00	15.400 f. 00

Muốn xem các giấy má về việc thầu này thì có thời giờ các Công-sở tùy làm việc đến các nơi này mà xem :

1° Tại phòng giấy quan Chánh kỹ-sư bộ coi việc Điều khám và việc Công trình đường xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh.

2° Tại phòng giấy quan chánh-giám-đốc bộ Công-chánh ở Hanoi ;

3° Tại phòng giấy quan chánh Kỹ-sư coi địa-hạt ở Saigon ;

4° Tại phòng giấy quan Kỹ-sư coi việc Hàng-hải ở Haiphong ;

5° Tại phòng giấy quan chánh Kỹ-sư coi địa-hạt ở Huế.

Những nhà muốn thầu thì phải đệ-trình quan chánh Kỹ-sư ở bộ coi việc Điều-khám và việc Công-trình đường xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh, những giấy má theo như thể lệ và kỳ-hạn đã định ở tờ Yết-thị.

NHÀ NGHỈ MÁT

Tại Sầm sơn (Thanh-hóa) có nhà nghỉ mát để cho người Tây và người Annam thuê, thuê cả tháng hay là theo ngày cũng được. Có phòng, nhà ăn đủ vật dụng.

Có bếp cơm Tây và cơm Annam.

Ai muốn hỏi trước điều gì xin hỏi tại nhà Tân-lợi

ở phố Paul-Bert, số 18, Nam-định và ở phố Thương mại, số 8, tỉnh Thanh hóa 2261

NHÀ-ĐỂ MỚI

70, Phố Hàng-Đồng, Hanoi

Nhà Đi quan Docteur PAUCOT có 40 buồng, sạch sẽ, tĩnh mịch, đèn máy, để dùng như phòng khách Ô-tên, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phát áo lọt lòng, sữa, chai nước nóng cũi và cỗ tủ, cỗ xiêm.

Sự trông nom lại có bà bà Segesfemmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở nhà trong Nhà-Đề hàng Đồng để đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tối ngày nào cũng lên thăm bệt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai bũng huyết, tiền sản, huyết bạch, hiếm hoi, muốn chữa đẻ vào chữa cũng được (năm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng 10 ngày. 6$00
Mỗi bà một buồng 10 ngày. 10 00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 15.00
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. 20.00

Ra vào tự do

2457

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi

MÁY MÓC SỐ 248

Hiệu lồi mới từ năm 1929, kể được 31 niên chuyển, nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chân-song bông xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mang đông khách.

Qui-khách có đông, xin mời chiếu cố.

1246 SAO-THINH kính cáo

NHÀ BÀ MỨI

Số giấy mới 522

Nhà bà mới cho thuê các thứ xe ngựa. Hiệu giống rằng « M. Tạ-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, bánh caoutchouc cho thuê đi hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ mới đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mời đến bản-hiệu nhà Bà Mùi, ở phố hàng Long, số 41 (Route Mandarine).

Có đông các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa rẻ lắm.

Ngày cáo-bạch

Bà MÙI, Tạ-duy-Tư

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM

福全興

BIJOUTERIE — ORFÈVRERIE

NAM-BẢO

Hanoi 16, Rue de la soie, 16 — Hanoi

CHỈ-TRÍCH : Vàng, xuyến, hoa, nhẫn, giây đeo đồng hồ, giây xuyến đeo đồng hồ, cái ô, bút-bạc, vật-phẩm bằng bạc, thuốc lào, và thuốc lá v.v... Bằng vàng đồng mới đúng mốt, và hoàn bạc các Cô muốn lấy khác để lấy hàng thì cứ qui khách đến tại hiệu.

BÁN : Vàng diệp, Vinh thanh-long mạ đá thực đủ cỡ tinh, ngọc-thạch, giây đeo chữ nguyên giây kim-cương giây-nhẫn vân-vân. Giá cả qui-rẻ, hàng tốt và để bảo-đảm.

Bản hiệu cần cho các nơi đại-lý tại tỉnh thành các nơi.

2 50

CÁC CUỘC ĐI XEM

SĂN-NHIÊN

Tối thứ ba :

TỪ-MÃ ĐỀ KIỀU

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 17 Mai đến thứ ba 23 Mai 1922

Ba buổi ban ngày thợ thầy và chỉ nhời chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 6 g. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Các điều lớn trong thế giới

LE DESTIN ROUGE

Phiên ảnh dài mệ thuật thời pháp

BỘI TỨ 2 và 3

Nghỉ

LE DESTIN ROUGE

Chớp nốt nốt tập 4 và 5

Hãy lại xem tích :

LE FLUIDE DE RIGADIN

Rất buồn cười !

"Không thể nào nhịn được !!

Tuần lễ sau sẽ chiếu phiên ảnh

LA FAUTE DUDETTE MARÉCHAL

Rất hay ! rất lạ !

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

TOURNÉE de MUSIC-HALL

M. ABEL MAUREL chủ-nhiệm

PHƯỜNG CA-VŨ và NHẠC THÁI-TÂY

Thứ ba 16 Mai 1922 :

Tối hôm nay riêng để cho bình-dân xem.

Thứ năm 18 Mai 1922,

Chương-trình mới !

VÔ ĐỊCH NỮ

(Madame Hercule)

Riêng hôm nay xin đừng mang các cô thiếu-nữ đi xem.

Giá chỗ ngồi :

Biệt hạng. . . 2$00
Hạng nhất . . 1,50
Hạng nhì. . . 0$50 người thường
— . . 0,40 bình-dinh

Bán vé trước ở Hôtel Métropole

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

Tổng-cục ở số 18, Phố Mã-Vũ
An-quán ở số 45, Phố hàng Bồ

HANOI

ĐIỆN-THOẠI SỐ 167

Thưa các Ngài,

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ chúng tôi đã mua được cái nhà in ĐẠI-PHONG-DỤC-KÝ ở phố hàng Bồ, số nhà 45, là từ ngày 4 Mai 1922 mà đi thời chúng tôi nhận nhà in ấy làm của thư-xã chúng tôi lại mới nhận được máy in chữ tây ở bên Tây gửi về nữa, thực có thể làm được hết các việc in. Vậy tin cho Ngài có dùng đến việc in sách vở, thư thiếp, giấy má gì thời xin gửi thư cho Bản-xã chẳng hơn :

M. TRẦN-QUANG-HUY

Directeur de la Société ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

HANOI

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) Lăng Huỳnh Chiến Đấng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

THÁI-BÌNH

Việc mất bàn ghế ở nhà trường. — Mới đây trường Sơ-đẳng ở về làng Đồng-linh thuộc phủ Thái-ninh mất mấy cái bàn ghế ở nhà trường; không biết đâu mà tìm tìm, ông giáo trường ấy phải mới nói Lý-trưởng đi tìm hộ, nhưng người Lý trưởng không có lòng nhiệt-thành để đến mà tìm hộ, bắt đắc dĩ ông giáo phải làm giấy trình quan trên. Khi quan trên đã phái quan phủ đến về khám thì quả nhiên bàn-ghế mất thật, đối người Lý-trưởng thì, thì người lý cũng không chịu nhận về tìm tòi và chịu đền, quan trên thấy vậy, cho là mạo pháp và trị phạt một cách rất nghiêm lại bắt phải bồi thường lại bàn ghế đã mất. Thật là mọ, sự cẩu-thả làm xương trong giới-các mọi người cố trách-nhiệm đến sự tuần phòng mà không chịu coi sóc đến chỗ học-đường. Ôi! nhà trường là chỗ dạy dỗ các học trò trong dân bước học mà đồ đạc ở nhà trường hư rất quan hệ, thế mà những người có trách nhiệm canh phòng không chịu coi sóc gì đến nhà trường cả, phần thì để cho các trẻ con, hoặc người nhòn cũng vậy, xong khi buổi học rồi, cứ đến nhà trường hoặc lấy dao, hoặc lấy que vạch nát cả vào bàn ghế và bảng đen ở nhà trường, hoặc lại ăn cắp cả những địa-đồ treo ở nhà trường nữa. Bây giờ ở trường học đã gói ở trên này lại có kẻ lấy cả bàn ghế nữa. Khốn nào có ai coi sóc đến đâu, những người có trách-nhiệm tuần phòng mà không trông nom đến thì còn ai coi vào đấy nữa. Tưởng những ông giáo gặp phải nơi trường tường trải thì muốn trang-hoàng lớp học cho đẹp để ngày ngày, cũng khó lòng làm vậy.

Mong các quan trên sẽ đem lòng quảng đại mà soi xét đến các sự trở ngại trên này, rồi sức cho các nơi có nhà trường phải có người coi sóc đến đồ đạc ở nhà trường, thì sau này sẽ khỏi xảy ra nhiều sự lôi thôi nữa. Mong lắm.

T. v. B lai cảo

PHÚ LÝ

Lễ kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc — Năm nay lễ kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc long trọng hơn năm trước. Từ chiều ngày thứ bảy 13 Mai, phố xá cùng các công sở đều treo đèn kéo cờ, tối đến hồi 20 giờ có rước đèn, lại có phường kèn kẹ Sở trỏ những khúc rất thú-vị. 7 giờ sáng chủ nhật làm lễ tại nhà thờ, 8 giờ thì diễm binh ở Bãi tập, đoạn rồi các quan Tây quan Nam vào tiệc rượu sâm-banh tại nhà sở, ở phố thì có đám sư-tử suốt ngày, tối ra về ngày hội. Ta thấy lễ kỷ-niệm bà Trinh-Nữ mà lại mong mong ngày kỷ-niệm Hai-bà cũng phô thông như rứa.

VIỆC KINH-ĐÔ

Quan quyền Khâm-sứ đã đến Huế. — Chiều hôm thứ ba 9 Mai quan esi-tri bạng nhứt Fries nguyên chánh công-sứ tỉnh Bình-định đã đến Huế để quyền chức Khâm-sứ Trung kỳ thay quan Khâm-sứ Pasquier trong mấy tháng Ngài đi dự cuộc đấu xảo Marseille.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Bán đấu giá quế. — Sáng hôm 12 Mai hồi 10 giờ có bán đấu giá hai cây quế của châu Thường-xuân đưa xuống.

Trong hai cây ấy thì một cây dầy một cây mỏng, theo như lời đàm luận của những người đứng mua quế đó, thì dân cây mỏng lại có phần tốt hơn cây dầy.

Còn giá trị lối nào cũng giá cả đắt rẻ của hai cây quế ấy, thường chẳng cần nói tới, để mặc kệ mua cùng người bán, thuận thì mua vừa thì bán, ai có của thì bán, ai có cần bỏ ra mua bá có dại gì.

Ngạn ô-tô. — Hồi bảy giờ tối hôm 9 Mai người ta có khiêng vào nhà thương một đứa con nít tên là Lê văn Hảo, ba tuổi, ở làng Hòa-chúng, thuộc huyện quảng-xương, bị xe ô-tô cán một qui quan đi xuống Sầm-sơn đến cây lô mét thứ 11 thì đụng phải đứa con nít ấy bị toạc một mảng da đầu bên tay trái và ở bạnh vai.

Xét ra thì bởi đứa trẻ ấy để chơi một mình không ai coi giữ, nên mới xảy ra sự rủi-ro ấy, may mà không chết cũng còn là phúc lắm vậy.

THƯƠNG GIỚI TÂN VĂN

Tàu tới tàu đi

Tàu *Eubée* chừng 27 Mai thì ở Haiphong sẽ chạy vào Saigon và sang Pháp.

Tàu *Azay le-Rideau* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 21 Avril.

Tàu *Amiral Latouche Tréville* ở Port-Said đã chạy đi Dj bouti ngày 3 Mai.

Tàu *Amiral Ponty* ở Marseille sẽ chạy sang Đông-pháp ngày 25 Mai.

Tàu *Chambord* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp và Nhật-bản ngày 5 Mai.

Tàu *Armand Béhic* ở Marseille đã chạy sang Đông-Pháp và Nhật-bản ngày 5 Mai.

HIỆU BẢO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT ... các thứ thuốc bảo-chế

THUỐC ĐAU MẮT Hiệu BONSET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai
Thêm tiền mỗi ve Muốn dùng thuốc này phải các đơn quan thầy người Pháp tải mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ
Thuốc bổ máu; làm da-mặt, mắt mọc không muốn làm mọc gì; dùng thuốc này hay lắm!

Máy thứ bán-thiên hay hơn:
Của thứ thuốc nước dùng để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE BOSSE
Thuốc tiêm chỉ là 0$40, trị bệnh Giang-mai
Thuốc RO-ssé SIROP PECTORAL ngọt-ngào, bổ-mát.
Thuốc LAO chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nắng = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thợt = 1 $ 50 một chai
Chữa rất không lâu: nhẹ; ai mới hay cũ; nặng thuốc contacte antiseptique mà thuốc blenhorrhagie nào bằng thì chữa khỏi. Thuốc này đã chữa được số số người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay bỉ bí khí kinh đưa đến mình mẩy nặng nhọc, ốm-o, nằng thuốc này đi mấu đến lấy lại mau tốt trong mình đỏ hẳn hòn.

ĐỒ BUỘC THUỐC
vỏ BOMB để THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MỔ-SẺ
Kính-hiển, đồ-hình, thuốc-hình hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-kính, thước CÔNG và thước Brunsvick
Bán cuộn và bán bao kim
Bán sỉ và bán lẻ

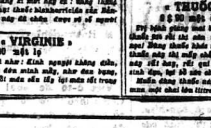
« THUỐC DẺRÉ »
2 $ 00 một chai 1/4 litre
Trị bệnh giang mai rất hiệu-nghiệm và mau chóng. Bệnh tuy nhẹ hay nặng, tuy mới hay cũ: dùng thuốc này cho một người thì không bao giờ phải dùng đến người thứ hai. Thuốc này chỉ dùng có 10 ngày là khỏi hẳn, rất bổ cho người ốm yếu. Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn 1 litre. Giá có 2 $ 00 mà thôi.

RƯỢU
QUINQUINA CUSSAC
Rất bổ
dùng cho những người ốm yếu,
BÁN TẠI
NHÀ
GUIONEAUD FRÈRES
ở Hanoi-Haiphong,
và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.
2181

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM »
Hà-nội, ở phố hàng Trống.
Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

Auto-Postale

ĐƯỜNG TIỆN LỢI ĐI CHỢ HIẾU
Ở ga Yên-Lý chạy hai: 8 giờ rưỡi sáng mai chuyến xe lửa thứ nhất ở Hà-nhay và ở Vinh ra, ở CHỢ-HIẾU (Phủ-Quỳ) đi hai: 1 giờ chiều đến ga Yên-Lý vừa kịp chuyến xe lửa về Vinh và Hà-nhay.

ĐƯỜNG VINH VÀ HUẾ
Ở VINH đi hai 4 giờ sáng đến Đông-hà vừa kịp chuyến xe lửa vào Huế.
Ở ĐÔNG HÀ ra hai: 2 giờ sáng sau khi chuyến xe lửa ở Huế ra.

Công-Ty chúng tôi xin trân qui-khách biết rằng: kể từ tháng tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phủ-Qui và Phủ-Qui ra ga Yên-Lý. Ở Phủ-Qui có 3 phiên chợ Hiếu nhiều hàng xem nắt lắm các qui-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hoa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tinh giá phải chăng.

Các qui-khách đi lại đường Vinh-Đông hà nên đi xe thơ thì được tiện hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm lẫy, xin liệt qui khách đánh giấy thép trước cho bản ty, để khi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ Hiếu thì đánh giấy thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare; — mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giấy thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare
2012

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN
Chính-quán tại phố hàng Trống, số 60 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rải, ở số 68 cũng phố ấy.
Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu
Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.
Phụ-quán cũng có giấy nói trực tiếp với chính-quán 2040

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các qui-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười giêng tới mới lấy tiền, song những các nhà từ mà mua thì phải có gì chắc chắn đi gửi chúng tôi làm tin, như là đồ bằm của nhà nước tương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d Emprunt Indochinois) bằm vân.

Những giấy phiếu Quốc trái, công thái mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi; mà khi đến hạn giả tiền ba chia hoàng rồi thì chúng tôi giữ lại các giấy mà lấy mà nếu đáng khi chúng tôi giữ các giấy mà lấy mà nếu đáng khi chúng tôi giữ các giấy mà lấy các phiếu nào được mở tráng số thì cứ số lấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Nhớ gì các lòng đã cái lượng rồi mà có những giấy phiếu lấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì cứ lòng lấy cứ hỏi lại của tòa Công-sở.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN,
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.
2035

No 79

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-bộ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Giang-tam tiu vội-vàng xuống lầu, tìm Giang-tiên-hi, đem lời Lưu-gến-ngọc nói mai báo cho Giang-tiên-hi biết và dặn rằng :

— *Lưu* tiểu-thư đã định càng ta nương thân ở chùa *Vạn-duyên-am* để đợi *Hoàng-phủ* công tử. vậy con nên sửi-kiếp sự cụ *Thiện-linh*, chớ có nói thực, cứ theo như lời tiểu-thư dặn mà nói, hễ sư cụ thu-nhận cho thì sau này sẽ có một món tiền để càng sư cụ.

Giang-tiên-hi nói :

— Tiểu-thư là người trinh-tiết như vậy, lấy được hoang-thiên ủng-hộ. Nhưng sư cụ *Thiện linh* là người thâm cẩn, tiểu-thư không nhiều tiền bạc thì khó lòng được họ trọng-đãi, con thiết tưởng không nên đi.

Giang-tam-tiu nói :

— Ta đã bảo tiểu-thư như thế, nhưng tiểu-thư chỉ một niềm thủ-tiết, dẫn phải cũng không bỏi bận, vậy con cứ đi.

Giang tiên-hi nói :

— Để sáng mai con sin đi.

Nói chưa dứt lời thì bỗng thấy đứa nữ-tỳ ở trong nhà ra báo rằng :

— Phu-nhân đã truyền cho nhà họ *Thôi* trong 4 ngày nữa sẽ đưa đồ sinh-lễ.

Qua mấy hôm sau, đến ngày 18 tháng tư, *Cô-hoành-nghiệp* sai người cháu là *Cô-bán-nhân* (cũng đỗ văn cử-nhân) đưa đồ sinh-lễ đến. Cô-phu nhân nhận lễ, chiều hôm ấy bàn trong cho tất cả mọi người hầu hạ thường nhà.

Ngày hôm sau *Cô* phu nhân lấy các đồ hồi-môn của nhà họ *Mạnh* khi trước đó dùng làm đồ tư trang cho *Lưu gến-ngọc*. Sáng sớm ngày hôm thứ ba *Lưu-gến-ngọc* giục *Giang-tam-tiu* sai con đến chùa *Vạn-duyên-am* hỏi trước, để định đem hôm sau thì khởi hành

Giang tiên-hi vâng lời, đi thẳng một mạch đến chùa *Vạn duyên-am*. Sư cụ *Thiện-linh* trông thấy, liền hỏi rằng :

— Nhà ngươi có việc gì mà hoảng hốt thế ?

Giang-thiên-hi nói :

— Tôi tìm đ-mẫu (1) tôi hỏi có việc cần.

Nói xong, chạy vào trong chùa tìm tiểu *Phạm-như* mà bảo rằng :

— Tối có một việc rất cần, muốn nói với đi-mẫu.

Tiểu *Phạm-như* nói :

— Có việc gì thế ? Hiền-diệt cứ nói !

Giang-thiên-hi ngồi ở bên cạnh, rồi nói đối rằng :

— Số là *Cô* phu-nhân tôi khi trước đã định gả *Lưu* tiểu-thư cho *Hoàng-phủ công-tử*, bây giờ lại định gả cho nhà họ *Thôi*. Tiểu-thư không chịu thất tiết, đã toan liều mình tự tử, nhân-mẫu tôi khuyên-giải mãi, nay tiểu-thư định chạy thân-mẫu tôi đến đây ở chùa này, xin làm các việc nữ-công, để được chờ người thân mà thủ tiết, chớ đợi *Hoàng-phủ* công-tử. Nếu sư cụ nhận lời cho thì sau này tiểu-thư sẽ xin hậu tạ.

Tiểu *Phạm-như* lắc đầu mà rằng :

— Chùa đây là người lễ bái, rất là thanh-tịnh. Sư cụ *Thiện-linh* là người thâm cẩn, nếu tiểu thư không có tiền bạc đem đến thì vị-tất đã được trọ đây. vậy tiểu-thư chỗ khác, tôi ở mà dẫn thân vào lời đi-mẫu vậy.

Giang-tiên hi nói :

— Sư cụ *Thiện-linh* là người thâm cẩn, tôi cũng cũng có nói nhiều lần, nhưng ngài vì ông còn nói nào hiện hữu lắm. Mà tiểu-thư chỉ muốn thế-tiết, dẫn phải làm lụng khó nhọc cũng cam. Ấn là đi-mẫu càng tôi lên nói với sư cụ *Thiện-linh* để người giả lòng thương mà nhận cho.

Tiểu *Phạm-như* nói :

— Nếu có lợi thì chẳng sư cụ cũng thuận, khi nào lại không nhận lời. Để ta lên nói sư cụ vào đây nói chuyện.

Nói xong bảo *Giang-tiên hi* ngồi đấy, rồi chạy ra mời sư cụ. Một lúc, tiểu *Phạm-như* và sư cụ *Thiện-linh* cùng vào. *Giang-tiên hi* vái chào lại, nói dối là Cô phu nhân phụ lời nói cũ, gả tiểu-thư cho người khác, vậy thân-mẫu tôi nhân đến nhờ cảnh phật để thủ tiết.

Sư cụ *Thiện-linh* nói :

— Tiểu-thư trinh-tiết như vậy, thật là người tốt. Trong chùa này còn hai phòng bỏ không, có thể cho tiểu-thư ở nhờ được. Nhưng chỉ có hai cái giường không mà không chiếu giấy. Nhà chùa kiệt-hạnh đưa mười quan tiền, liều-thân nên đem nhiều tiền đến chi-dụng mới được.

Giang-tiên hi nói :

— Tiểu-thư tôi cũng không ăn mấy. Về đường kim mũi chỉ đã quen các nghề nữ-công, có thể giúp nhà chùa làm mọi việc được.

Tiểu *Phạm-như* nói :

— Bộ bao giờ đến, cũng nên phải bàn trước.

Giang-tiên-hi nói :

— Bộ quả canh hai đêm ngày mai thì nhờ đến đây, phiền các sư mở cửa giúp cho.

Sư cụ *Thiện-linh* nói :

— Dẫu quả canh ba mới đến, cũng không ngại gì, chúng tôi sẽ xin đợi cửa.

Giang tiên-hi cáo từ lui ra. Sư cụ *Thiện-linh* sai tiểu *Phạm-như* quét dọn một cái phòng riêng để đợi *Lưu-gến-ngọc* đến ở. *Giang-tiên hi* về nhà họ *Lưu*. thuật chuyện đâu đuôi cho *Giang-tam-tiu* nghe. *Giang-tam-tiu* tin liền một bảo với *Lưu-gến-ngọc* và bảo sửa soạn đồ tư-trang để đêm ngày mai khởi hành.

Lưu-gến-ngọc nói :

— Tôi đã sửa soạn sẵn cả rồi !

Nguyên nàng *Lưu-gến-ngọc* cũng không có vấn-liền riêng gì cả, chỉ những liền-mua kim chỉ mua sắm cho thêm mấy lạng bạc, và cái đồ trang-rức nữa độ 5, 6 trăm lạng nữa mà thôi. Buổi chiều hôm sau, khi ăn cơm xong nàng *Lưu-gến-ngọc* và *Giang-tam-tiu* cùng ngồi trong phòng để đợi khởi hành.

Lúc đã lên đèn, nàng *Lưu-gến-ngọc* bảo nữ tỳ *Phi-điệp* rằng :

— Cho mày đi ngủ trước đi, hôm nay ta một quả, cũng cần phải đi ngủ sớm.

Con *Phi-điệp* mừng lắm, trở vào phòng mình, đóng cửa đi ngủ. *Lưu-gến-ngọc* nghĩ thầm : ta đi ngay đêm nay, chưa biết bao giờ mới lại được gặp mặt anh-nhân, ấn là ta nên tử biệt mới phải. Nàng nghĩ vậy, bảo *Giang-tam-tiu* cầm đèn đưa mình xuống phòng *Cô* phu-nhân.

Bấy giờ *Cô* phu-nhân đang nồng sâm sẩt, liệt nghe một tiếng đưa cho nàng sống. Nàng nọng xong, ngồi bàn chuyện một lúc rồi lại cho từ lên lầu. Nàng và *Giang-tam-tiu* hai người nằm ở trên giường, cho đến đêm đi, chỉ đợi đến hồi canh hai thì khởi hành.

Khi đến canh hai, bốn bề êm-lặng như tờ, *Giang-tam-tiu* nói :

— Này giờ ta nên khởi hành.

Hai người bèn trèo lên những *Giang-tiên-hi*, đã đứng đón ở dưới lầu. *Giang-tam-tiu* trao cái hành gói cho *Giang-tiên hi* mang rồi cầm thang khoa mò xuống đất, đi qua 5 dặm cầu. Nguyên chàm thì-thoảng lấy vẫn ở tay *Giang-tam-tiu* đã.

Khi mới tới nơi, *Giang-tiên-hi* nói :

— Bẩm tôi đi lấy con ngựa đến cho thầy-tớ ta tiện đi.

(Còn nữa).

Dịch-giả NGUYỄN-V-LUẬN

Tous droits de reproduction réservés